

โลกทัศน์ต่อชายหญิง : ภาพสะท้อนจากภาษิตเขมร¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุบล เทศทอง*

บทนำ

ภาษิตเป็นวัฒนธรรมทางภาษาอย่างหนึ่งที่บรรพบุรุษของทุกชาติผูกขึ้นมา โดยอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์ของตนเอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติปฏิบัติไปตามแนวทางที่สังคมเห็นว่าถูกต้องดีงาม ภาษิตนอกจากทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตแล้ว ภาษิตยังสะท้อนวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของชนชาติเจ้าของภาษิตได้เป็นอย่างดี

ชนชาติเขมรเป็นชนชาติหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นชนชาติที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานนับพันปี มีวัฒนธรรมเก่าแก่ ตลอดจนมีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ใช้บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ จากอดีตตราบจนถึงปัจจุบัน ชาวเขมรมีภาษิตใช้มากมาย อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองตลอดจนความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ภูมิปัญญา ความช่างสังเกตออกมาเป็นภาษิตได้อย่างน่าสนใจ

ก่อนที่ผู้เขียนจะศึกษาภาษิตเขมร ผู้เขียนได้ศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมเขมรและพบว่า ในสังคมเขมร ผู้ชายมีบทบาทสำคัญในสังคมเป็นต้นว่าเป็นผู้นำสังคม เป็นผู้สืบทอดศาสนา ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวตลอดจนการเลี้ยงและดูแลบุตร ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงดังกล่าวเป็นบทบาทและหน้าที่ที่พบเห็นได้ทั่วไปในประเทศต่างๆ ในแถบภูมิภาคเอเชีย แต่เมื่อได้พิจารณาจากภาษิตเขมรพบว่า ภาษิตเขมรได้สะท้อนโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อผู้ชายและผู้หญิงที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวต่อไป

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกที่กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง ภาษิตเขมร : วิถีชีวิตและโลกทัศน์ของคนเขมร

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โลกทัศน์ต่อผู้ชาย

ในสังคมเขมร ผู้ชายมีโอกาสดำเนินชีวิตได้อิสระกว่าผู้หญิง ผู้ชายสามารถทำสิ่งต่างๆหลายประการที่ผู้หญิงไม่สามารถทำได้ เช่นการมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้อันเป็นทางนำไปสู่การมีอำนาจ มีชื่อเสียงและเกียรติยศในทางโลก การมีโอกาสได้บวชเรียนอันเป็นการสร้างบุญกุศลสูงสุดในทางธรรม ดังที่ R. Ross (1987 : 99) กล่าวว่า "ผู้ชายสามารถเปลี่ยนไปอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าชาติกำเนิดของตนเอง โดยการบวชหรือการเรียนหนังสือแล้วเข้ารับราชการ ในขณะที่ผู้หญิงไม่สามารถทำได้" ในการดำเนินชีวิตผู้ชายก็มีอิสระมากกว่าผู้หญิง ผู้ชายสามารถเดินทางไปไหนก็ได้อย่างอิสระและปลอดภัยกว่าผู้หญิง ในการปฏิบัติตน ผู้ชายก็มีอิสระในการประพฤติปฏิบัติตนตามความต้องการของตนเองได้มากกว่าผู้หญิง แต่ในสังคมเขมร ผู้ชายจะมีชีวิตที่สมบูรณ์หรือเจริญรุ่งเรืองไม่ได้เลยถ้าขาดผู้หญิงซึ่งผู้เขียนจะกล่าวต่อไปในโลกทัศน์ที่มีต่อผู้หญิง

ตำราเขมรโบราณได้กำหนดลักษณะของผู้ชายครบลักษณะไว้ 26 ประการ (พรวง-กุม 1999 : 52-53) แต่สังคมเขมรก็ไม่ได้กำหนดให้ผู้ชายต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เหมือนกับลักษณะของสตรีครบลักษณะที่ผู้หญิงเขมรควรประพฤติปฏิบัติอย่างยิ่ง ภาสิตเขมรยังได้สะท้อนโลกทัศน์ต่อลักษณะของผู้ชายที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

ลักษณะของผู้ชายที่พึงประสงค์

ภาสิตเขมรได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้ชายที่พึงประสงค์ดังนี้

ผู้ชายควรมีความรู้

การศึกษาหาความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับผู้ชายเขมร เพราะวิชาความรู้สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ชายได้ ถ้าผู้ชายมีความรู้ ก็มีโอกาสรับราชการ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีอำนาจ ทำให้ครอบครัวมีเกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นที่เคารพยกย่องของบุคคลทั่วไป ถึงแม้ว่าบางครั้ง ผู้หญิงจะเป็นผู้วางแผน เป็นผู้คิดวิธีแก้ปัญหา และเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แต่คนที่ได้รับความดีความชอบและมีอำนาจหน้าที่เจริญก้าวหน้าในชีวิตราชการคือผู้ชาย เพราะคนที่สามารถรับราชการได้ต้องมีความรู้และในสมัยก่อนผู้ชายเท่านั้นที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน เพราะการศึกษาเล่าเรียนในสังคมเขมรมีลักษณะเช่นเดียวกับสังคมไทย คือเรียนที่วัดและมีพระเป็นผู้สอน ผู้หญิงจึงไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ ส่วนผู้ชายเขมรจะได้รับการปลูกฝังให้ขยันขันแข็งในการศึกษาเล่าเรียน ดังภาสิตที่ว่า

อ	เฝอ	เฝือ	ตอ	เซ:	สึ
kham	rien	teop	baan	ceh	dog
พยายาม	เรียน	จึง	ได้	รู้	รู้
อ	ปฺริ	เฝือ	ตอ	เก็ด	
kham	prəŋ	teop	baan	kaat	
พยายาม	เพียร	จึง	ได้	เป็น	

พยายามเรียนจึงได้รู้ พยายามเพียรจึงได้เป็น

หมายถึง ความเพียรพยายามจะทำให้มีความรู้ ความสามารถ
หรือภาษิตที่ว่า

อ	ปฺริ	อ	ปฺริ	
can	praac	qaoy	kham	prəŋ
อยาก	ปราชญ์	ให้	เพียร	พยายาม
อ	สึ	น	สึ	อ
can	kan	rook	sii	thuu
โจงกระเบน	ตึง	หา	กิน	คล่อง

อยาก(เป็น)ปราชญ์ให้มันศึกษา โจงกระเบนตึงหากินคล่อง

หมายถึง ถ้าต้องการเป็นนักปราชญ์ ต้องพยายามศึกษาเล่าเรียน ถ้าจะ
ทำงานก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อม

ถึงแม้ว่าในสังคมเขมรจะให้ความสำคัญต่อชาติตระกูล ยกย่องและดัดสันคน
จากชาติตระกูลที่สืบเชื้อสายมาแต่ถ้าผู้ชายที่เกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวย มีชาติตระกูล
สูงส่ง ไม่มีวิชาความรู้ก็ไม่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ดังภาษิตที่ว่า

อ	น	น	ลยญ	อ	น	น
ptəh	lqaa	kraa	sambat	cat	cie	kraa
บ้าน	ดี	จน	สมบัติ	จัด	ว่า	จน
น	น	น	วิญ	อ	น	น
wəŋ	lqaa	kraa	wiccie	cat	cie	thaok
วงศ์	ดี	จน	วิชา	จัด	ว่า	ต่ำต้อย

บ้านดี จนสมบัติ จัดว่าจน ชาติตระกูลดี จนวิชา จัดว่าต่ำต้อย

หมายถึง มีทรัพย์สมบัติดีกว่ามีบ้านใหญ่โตและมีวิชาความรู้ดีกว่ามีชาติ

ตระกูลดี

คนเขมรยังมีโลกทัศน์ ต่อวิชาความรู้ที่ผู้ชายมีว่า เมื่อรู้สิ่งใดก็ต้องรู้ให้มากและ
รู้ให้จริง ดังภาษิตที่ว่า

เสาย	ฮา	เฮะ	เฮะ	ฮา	โฮย
daoy	cam	ceh	ceh	cam	caey
โดย	จำ	รู้	รู้	จำ	แจ้ง

รู้อะไร รู้ให้ดี

หมายถึง เมื่อมีความรู้สิ่งใด ต้องรู้ให้มากและรู้ให้จริง

นอกจากนั้น คนเขมรยังมีทรรศนะว่า ถึงแม้ผู้ชายจะมีความรู้ดีและรู้จริงแล้ว ก็
ไม่ควรประมาทความรู้ของคนอื่น ดังภาษิตที่ว่า

กูไค	ชช	ชย	ไกรช	กูไค	เก
puukae	qaey	qaoy	kraey	puukae	kee
เก้ง	ตัวเอง	ให้	เกรง	เก้ง	เขา

เก้งตัวเองให้เกรงเก้งเขา

หมายถึง อย่าประมาทความรู้ของผู้อื่น

เณี	เยย	เณ	ยาส	เยย
lae	mee	niw	mien	mee
เหนือ	ฟ้า	ยัง	มี	ฟ้า

เหนือฟ้ายังมีฟ้า

หมายถึง อย่าคิดว่าตัวเองเก่ง เพราะย่อมมีคนเก่งกว่า

ผู้ชายควรมีความกล้าหาญ

ในสังคมเขมร ผู้ชายนอกจากมีหน้าที่ทำมาหากินเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวแล้ว หน้าที่หลักของผู้ชายอีกประการหนึ่งคือ การปกป้องคุ้มครองคนในครอบครัวและสังคม โดยเฉพาะผู้หญิงซึ่งไม่สามารถปกป้องคุ้มครองตนเองได้ ดังนั้นผู้ชายจึงต้องมีความกล้าหาญเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้หญิงได้ หน้าที่ปกป้องคุ้มครองนี้ครอบคลุมไปถึงการปกป้องคุ้มครองบ้านเมืองด้วย เพราะเมื่อบ้านเมืองเกิดภัยสงคราม ผู้ชายก็ต้องออกไปรบ ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

เก็ด	มูย	ชาติ	ตาทู	มูย	ฮาส
kaot	muoy	ciot	thiat	muoy	caan
เกิด	หนึ่ง	ชาติ	กระดูก	หนึ่ง	जान

เกิดหนึ่งชาติ กระดูกหนึ่งจาน

หมายถึง ทุกคนเมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องตายและเมื่อตายไปก็ไม่เหลือสิ่งใดไว้
นอกจากกระดูกคนละหนึ่งจานเท่านั้น

เกิด	ជា	កូន	ប្រុស	ដើមត្រូវ	ត្រី	ហត្ថ
kaot	cia	koun	proh	daemtruung	pram	hot

เกิด	เป็น	ลูก	ผู้ชาย	ทรวงอก	ห้า	ศอก
------	------	-----	--------	--------	-----	-----

เกิดเป็นลูกผู้ชายทรวงอกห้าศอก²

หมายถึง ผู้ชายควรมีความกล้าหาญ

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น เป็นภาษิตที่ใช้เฉพาะกับผู้ชายเท่านั้น โดยมีจุดประสงค์
ให้ผู้ชายมีความกล้าหาญไม่กลัวตาย เพราะทุกคนเกิดมาก็ต้องตายและเมื่อตายไปแล้ว
ก็ไม่เหลือสิ่งใดไว้ นอกจากกระดูกคนละ 1 จานเท่านั้น ผู้ชายจึงไม่ควรกลัวตาย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งการตายในเรื่องที่สมควรตายเช่น ตายเพื่อปกป้องชาติบ้านเมือง เป็นต้น

ผู้ชายควรมีความสุขุมรอบคอบไม่ประมาท

ภาษิตเขมรได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้ชายที่พึงประสงค์อีก
ประการหนึ่งคือ ผู้ชายควรมีความสุขุมรอบคอบ ก่อนตัดสินใจทำอะไรสักอย่าง ต้องพิจารณา
ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนแล้วจึงทำ ลักษณะดังกล่าว นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้ชาย
เพราะผู้ชายต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ต้องพบปะกับคนอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งมีทั้งคนดี
และคนไม่ดี การไว้วางใจง่ายหรือเชื่ออะไรง่าย ๆ โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบก็อาจถูก
หลอกหลวงหรือถูกเอาเปรียบจากคนไม่ดีได้ ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

កុំ	ផ្អើល	តាម	គេ	កុំ	រេ	តាម	ខ្យល់
kom	pqaal	taam	kee	kom	ree	taam	kyal

อย่า	แตกตื่น	ตาม	เขา	อย่า	ส่าย	ตาม	ลม
------	---------	-----	-----	------	------	-----	----

อย่าแตกตื่นตามเขา	อย่าส่ายไปตามลม
-------------------	-----------------

หมายถึง อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ อย่าหวั่นไหวไปตามลมปากของคน

ចិត្ត	ចង់	កុំអាល	ស៊ី	យល់	តែ	ស្រី	កុំអាល	ចង់
cot	can	komqaal	sii	yñal	tae	sray	komqaal	can

ใจ	หิว	อย่าเพ่ง	กิน	เห็น	แต่	ผู้หญิง	อย่าเพ่ง	อยาก
----	-----	----------	-----	------	-----	---------	----------	------

² คนเขมรใช้คำที่มีความยาว 5 ศอกเย็บสบงให้แก่คนที่จะบวชพระ

ใจหิวอย่าเพิ่งกิน เห็นผู้หญิงอย่าเพิ่งหมายปอง
หมายถึง ก่อนทำอะไรใด ต้องพิจารณาไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน

ผู้ชายควรมีเกียรติยศและศักดิ์ศรี

คนเขมรในอดีตถือว่าเกียรติยศและศักดิ์ศรีของคนเป็นสิ่งสำคัญ ถึงแม้จะต้องเสียทรัพย์ หรือเสียชีวิตเพื่อดำรงเกียรติยศและศักดิ์ศรีไว้ก็ต้องยอม คนที่เกียรติยศชื่อเสียงเสียไปแล้วก็เท่ากับว่าได้สูญเสียทุกอย่าง ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

ญาบ	ยาธ	ณฺญะ	รญ	ยาธ	อัย
slap	mion	cmnəh	rñəh	mion	niy
ตาย	มี	ชื่อ	อยู่	มี	ความหมาย

ตายมีชื่อ อยู่มีความหมาย

หมายถึง เมื่อตายก็ตายอย่างมีชื่อเสียง เมื่อมีชีวิตอยู่ก็อยู่อย่างมีคุณค่า

ญร	ญ	กฺรเถ	เลบ	กั	ญ	ชฺญา	ปฺรบิธ
səw	qaoy	krəpəə	leep	kom	qaoy	caŋwaa	prəbəc
ยอม	ให้	จะเข้า	กลืน	อย่า	ให้	ปลาวัว	ตอด

ยอมให้จะเข้กิน ดีกว่าให้ปลาวัวตอด

หมายถึง ยอมตายดีกว่ามีชีวิตอยู่อย่างไม่มีศักดิ์ศรี

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น ล้วนสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรในอดีตว่าเกียรติยศและศักดิ์ศรีเป็นสิ่งสำคัญ การตายอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีดีกว่าการมีชีวิตอยู่อย่างไร้เกียรติและศักดิ์ศรี แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสังคมในเมืองใหญ่ คนเริ่มหันมานิยมวัตถุกันมากขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่ยอมแลกศักดิ์ศรีกับวัตถุหรือสิ่งของเงินทอง เพื่อความสะดวกสบายและความมีชื่อเสียงในสังคม

ผู้ชายควรขยันขันแข็งในการทำงาน

สังคมเขมรเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยแรงงานในการผลิต โดยธรรมชาติแล้ว ผู้ชายมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงกว่าผู้หญิง สังคมจึงกำหนดให้ผู้ชายมีหน้าที่ทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ก่อนการแต่งงาน ผู้ชายเขมรต้องถูกพ่อแม่ฝ่ายหญิงทดสอบ โดยให้มาช่วยทำงานในบ้าน ในไร่นาเป็นเวลา 1-3 ปี เพื่อให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงได้สังเกตลักษณะนิสัยใจคอและความขยันขันแข็งในการทำงาน เพื่อเป็นหลัก

ประกันว่า ผู้ชายจะสามารถทำงานหาเลี้ยงลูกสาวเขาได้ พ่อแม่ฝ่ายหญิงจึงจะยอมยก
ลูกสาวให้แต่งงานด้วย สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อผู้ชายที่ขยันขันแข็งในการทำงานว่ามี
คุณค่ามากกว่าผู้ชายที่มีรูปร่าง ดังภาษิตที่ว่า

ឃើ	អាក្រក់	ចុះ	ឱ	តែ	ល្អ
baə	qaakraq	coh	qaoy	tae	lqaa

ถ้า	รูปไม่งาม	คำเสริม	ให้	แต่	ดี
-----	-----------	---------	-----	-----	----

ឃើ	ក្រ	ចុះ	ឱ	តែ	មាន
baə	kraa	coh	qaoy	tae	mion

ถ้า	จน	คำเสริม	ให้	แต่	มี
-----	----	---------	-----	-----	----

ถ้ารูปไม่งามแต่ขอให้ดี ถ้าจนขอแต่มี(ความพยายาม)

หมายถึง ถ้ารูปไม่งาม ขอให้มีความเพียรพยายาม

រូប	អាក្រក់	សក់	កញ្ជ្រាញ	តែ	ឆ្ង	កង្កែប	ក្រង់
ruup	qaakraq	saq	kañcrañ	tae	bañ	kañkaep	tron

รูป	ไม่หล่อ	ผม	หยิก	แต่	ยิ่ง	กบ	แมน
-----	---------	----	------	-----	------	----	-----

รูปไม่หล่อ ผมหยิก แต่ยิ่งกบแมน

หมายถึง รูปร่างหน้าตาไม่ดีแต่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อผู้ชายว่า ถึงแม้
ผู้ชายจะมีรูปร่างหน้าตาไม่ดีแต่ถ้ามีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานก็นับว่าเป็นผู้
ชายที่มีคุณค่า

ลักษณะของผู้ชายที่ไม่พึงประสงค์

ภาษิตเขมรจำนวนมากมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมร
ต่อลักษณะของผู้ชายที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

ผู้ชายที่ลุ่มหลง หมกมุ่นกับผู้หญิง สุราและการพนัน

สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อผู้ชายที่ลุ่มหลง หมกมุ่นกับผู้หญิง สุราและการ
พนันว่า เป็นผู้ชายที่ไม่มีความรับผิดชอบและชีวิตก็จะพบแต่ความทุกข์ ความเดือด
ร้อน ดังภาษิตที่ว่า

តប់	នឹម	ស្រី	ចំណី	តុក
tuup	niy	srey	camnay	tuk

หมกมุ่น	กับ	ผู้หญิง	อาหาร	ทุกข์
---------	-----	---------	-------	-------

หมกมุ่นกับผู้หญิงเป็นเหยื่อของความทุกข์
หมายถึง หมกมุ่นกับผู้หญิงทำให้เกิดทุกข์

หมก	ซึช	ไญฺช	เตช	เกิสเฮาธ
hup	niŋ	lbaeŋ	taeŋ	hənhaot
หมกหมุ่น	กับ	การพนัน	ย่อม	ฉิบหาย

หมกมุ่นกับการพนัน ย่อมฉิบหาย

หมายถึง หมกมุ่นกับการพนัน ย่อมสูญเสียทรัพย์สิน

หมก	ซึช	สฺรา	ซุช	สฺราตี
hup	niŋ	sraa	khuoc	smaaraqtay
หมกมุ่น	กับ	เหล้า	เสีย	สติสมประดี

หมกมุ่นกับเหล้าเสียสติสมประดี

หมายถึง การกินเหล้าทำให้ขาดสติ

ผู้ชายที่มีความกล้าในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

ความกล้าเป็นลักษณะของผู้ชายที่พึงประสงค์ ดังที่กล่าวไปแล้ว แต่ขณะเดียวกันคนเขมรมักเตือนผู้ชายว่า ความกล้าเป็นสิ่งดีแต่ต้องกล้าในสิ่งที่ถูกต้อง เช่นกล้าต่อสู้กับศัตรูเพื่อป้องกันบ้านเมืองหรือคุ้มครองบุคคลในครอบครัว แต่ถ้ากล้าในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเช่นกล้ามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับนักเลง อันธพาลหรือผู้มีอิทธิพลหรือเที่ยวเกะกะระรานผู้อื่น ถือเป็นการกล้าที่นอกจากไม่ก่อให้เกิดผลดีแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียอีกด้วย เพราะทำให้มีชีวิตอยู่อย่างไม่สงบสุข ต้องระมัดระวังตนอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเกรงว่าบุคคลที่ตนไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทด้วยจะมาก่อทำร้าย ดังภาษิตที่ว่า

เฮวฺหาธ	เตก	เดก	ยิด	สฺว	สฺท
hawhaan	peek	deik	min	sow	lūoq
ห้าวหาญ	เกินไป	นอน	ไม่	ค่อย	หลับ

กล้ามาก นอนไม่หลับ

หมายถึง คนที่กล้ามีเรื่องทะเลาะวิวาทกับนักเลงอันธพาล ย่อมเกิดความรู้สึกลัวว่า บุคคลที่ตนไปมีเรื่องทะเลาะวิวาทจะมาก่อทำร้ายตน

អ្នក	ហាង	ស្បែក	ជាតិ	អ្នក	ខ្មាច	ស្បែក	ស្និត
nəoq	hion	sbaek	dac	nəoq	klaac	sbaek	snət
คน	กล้า	หนัง	ชาติ	คน	ขลาด	หนัง	เหนียว

คนกล้าหนังชาติ คนขลาดหนังเหนียว

หมายถึง กล้ามากย่อมเกิดอันตรายแก่ตนเอง

จากการศึกษาโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อผู้ชายดังที่ปรากฏในภาษิต จะเห็นว่าลักษณะผู้ชายดังกล่าว เป็นลักษณะของผู้ชายในอุดมคติ คือเป็นผู้ชายที่มีความรู้ มีความขยันหมั่นเพียร มีความกล้าหาญ มีความสุขุมรอบคอบไม่ประมาท ไม่หมกมุ่นลุ่มหลงกับผู้หญิง สุราและการพนัน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้ชายครบลักษณะ แต่จากการเก็บข้อมูลจากเอกสารอื่น ๆ และการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า การประพฤติปฏิบัติตนของผู้ชายบางลักษณะตรงกันข้ามกับที่ปรากฏในภาษิตอย่างสิ้นเชิง เช่นผู้ชายเขมรนิยมเล่นการพนัน ชอบดื่มสุราและมีนิสัยค่อนข้างเกียจคร้าน เป็นต้น ผู้เขียนคิดว่าด้วยเหตุผลที่ผู้ชายเขมรมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมดังกล่าว ผู้รู้จึงสร้างภาษิตขึ้นมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

โลกทัศน์ต่อผู้หญิง

สังคมเขมรเป็นสังคมแบบมาตาธิปไตย ซึ่งให้ความสำคัญต่อผู้หญิง สืบสายเลือดหรือสืบมรดกทางฝ่ายหญิง ดังที่ เทียน-วណรัตน์ (1994 : 89-90) กล่าวว่า

ในประเทศกัมพูชา การเชื่อถือและยกให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ นั้น สังเกตได้จากในสังคมเขมรใช้คำศัพท์ว่า เม หรือ แม่ เช่น ผู้มีตำแหน่งสูงสุดในตำบล เรียกว่า แม่ขุม(เขมบ) ผู้มีตำแหน่งในอำเภอเรียกว่า แม่สุรก (เขยฺรูก) นอกจากนั้นยังมีคำว่า แม่พ่อ แม่กอง แม่ทัพ ฯลฯ ประวัติชนชาติเขมร นับแต่อดีตยืนยันว่า ยกให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ บุชาสตรีเพศ คือ นับถือและสืบเชื้อสายทางฝ่ายแม่

นอกจากนั้น ในนิทานและสุภาษิต ผู้หญิงได้รับการเคารพ ยกย่องและให้เกียรติอย่างยิ่งในฐานะเป็นมารดาในโลก (กระทรวงบม ยุวชนและกีฬา 2001 : 30) ซึ่งสอดคล้องกับที่หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล (2538 : 157) ทรงกล่าวว่า "การที่ผู้หญิงเป็นใหญ่ในครอบครัว เป็นระบบที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปในหมู่เกาะอินโดนีเซียและชน

ชาติหลายจำพวกในแหลมอินโดจีน สำหรับประเทศกัมพูชาโบราณนี้ ระบบดังกล่าว อาจนำมาจากประเทศอินเดียก็ได้³

สังคมเขมรให้ความสำคัญต่อลูกผู้หญิงมากกว่าลูกผู้ชาย เพราะสังคมเขมรมีความคาดหวังในตัวผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ผู้หญิงจะถูกอบรมสั่งสอนและต้องประพฤติปฏิบัติภายใต้กฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้อย่างเคร่งครัด จะเห็นได้ว่าในสมัยโบราณมีพิธีต่างๆที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของผู้หญิงเช่นพิธีเข้าร่ม (ธนูยุบ) ซึ่งเป็นพิธีที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติของสตรีครบลักษณะ³ (ผู้ประจบถนอม) พิธีดังกล่าวต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก นอกจากนั้นพ่อแม่ฝ่ายหญิงยังจัดพิธีแต่งงานให้ลูกสาวอย่างยิ่งใหญ่เพื่อประกาศให้คนในสังคมรู้ว่า ลูกสาวของตนประพฤติปฏิบัติตนดีงามจนได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีและให้เด็กผู้หญิงคนอื่นๆได้ยึดเป็นแบบอย่าง

ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะไม่มีโอกาสบวชเรียนและรับราชการสร้างชื่อเสียงในวงศ์ตระกูลเหมือนผู้ชาย แต่สังคมเขมรมีทรรศนะต่อเพศหญิงว่าเป็นเพศที่มีความซื่อสัตย์และกตัญญูต่อบรรพบุรุษ (Ledgerwood 1994) ผู้หญิงมีโอกาสน้อยได้ใกล้ชิดและเลี้ยงดูพ่อแม่ตลอดชีวิต เพราะประเพณีของสังคมเขมร เมื่อผู้ชายแต่งงานแล้ว ต้องย้ายไปอยู่ที่บ้านของฝ่ายหญิง ผู้ชายจึงไม่ได้อยู่ใกล้ชิด เลี้ยงดู ประนินบิตพ่อแม่ ในขณะที่ผู้หญิงได้ดูแล ประนินบิตรับใช้พ่อแม่ยามแก่เฒ่า หุงหาอาหาร รักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย จนกระทั่งตายจากกันไป ความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูกสาวจึงเป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้นกว่าความผูกพันระหว่างพ่อแม่กับลูกชาย ครอบครัวชาวเขมรจึงมีความยินดีที่มีลูกสาวไม่น้อยกว่าการมีลูกชาย ซึ่งแตกต่างจากสังคมจีนหรือสังคมเวียดนามที่ต้องการมีลูกชาย

³ ลักษณะสตรีที่บริบูรณ์ด้วยลักษณะ 31 ประการคือ 1. ไม่ขุบขีบนินทาเขา 2. รู้จักมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดาและสามี 3. รู้คุณและตอบแทนคุณบิดา มารดา ทั้งฝ่ายตนเองและฝ่ายสามี 4. ไม่นอนกลางวัน 5. ไม่หลงลืมหน้าหลัง 6. รู้จักรักษาทรัพย์สิน 7. ไม่นอกใจสามี 8. ไม่ทิ้งหวงสามี 9. ไม่มึนเมา 10. ไม่สยดสยอมให้ใครเห็น 11. มีจิตใจอดทนหนักแน่น 12. เดินเบาๆ ไม่เดินตึงตัง 13. ไม่ยืนหรือนั่งอวดกายให้ใครเห็น 14. ไม่เดินด้วยท่าทางที่ติดจริต 15. รู้จักสำรวมตา ไม่ชำเลืองมอง 16. มีท่าเดินที่งาม ไม่เดินสายสะโพกไปมา 17. ไม่เดินทอดน่อง สะบัดไหล่ 18. พูดเบาๆแต่ชัดเจน 19. อย่าหยอกล้อ หัวเราะเล่น 20. ไม่พูดเกี้ยวพาราสีผู้ชาย 21. ไม่เกี้ยวเจตนา เมื่อทำงานต้องทำให้เสร็จ 22. ไปไหนแล้วรีบกลับ 23. ให้รู้จักเก็บของในเวลาที่เหมาะสม 24. ให้รู้จักจัดบ้านช่อง 25. รู้จักตกแต่งเครื่องอุปโภค บริโภค 26. รู้จักกลั้วสามี บิดา มารดาและปฏิบัติตามโอวาท 27. กินอาหารหลังบิดา มารดาและสามี 28. หุุดกินอาหารก่อนบิดา มารดาและสามี 29. นอนหลังสามี 30. ตื่นก่อนสามี 31. มีจิตใจเมตตากรุณา รู้จักทำบุญให้ทาน

เพราะลูกชายทำหน้าที่สืบสายตระกูลและบูชาบรรพบุรุษ การมีลูกสาวเขาถือว่าเป็น
แต่งงานไปแล้วก็เป็นลูกของคนอื่น (โสภนา ศรีจำปา 2544 : 37) พ่อแม่ชาวเขมรต้อง
เลี้ยงดูลูกสาวให้ดีดี เพื่อที่จะได้เป็นที่พึ่งของพ่อแม่ต่อไป ภาษิตเขมรได้สะท้อน
ลักษณะของผู้หญิงที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

ลักษณะของผู้หญิงที่พึงประสงค์

ผู้หญิงที่มีลักษณะพึงประสงค์คือผู้หญิงที่มีลักษณะดังนี้

มีลักษณะของสตรีครบลักษณะ

ผู้หญิงที่มีลักษณะของสตรีครบลักษณะ (ปฺรณีครบฏณฺ) คือผู้หญิงที่มีคุณสมบัติ 31 ประการ (พรวจ-กุ่ม 1999 : 53-55) ลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะที่สังคมคาดหวังให้ผู้หญิงควรจะเป็นหรือควรมี เป็นลักษณะที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งกิริยามารยาท การประพฤติปฏิบัติตนในฐานะลูก ในฐานะภรรยาและฐานะมารดา ที่เน้นเป็นพิเศษคือกิริยามารยาทของผู้หญิงเป็นลักษณะที่สำคัญของสตรีครบลักษณะ ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

ល្អ ផ្គូ វិធី ប្រី ផ្គូ មាឃា
saŋ pkuəŋ wiŋniy sraɣ pkuəŋ miayiat
สงฆ์ รักษา วินัย ผู้หญิง รักษา มารยาท

พระสงฆ์รักษาวินัย ผู้หญิงรักษามารยาท

หมายถึง ผู้หญิงต้องรักษากิริยามารยาทเช่นเดียวกับพระสงฆ์ต้องรักษาวินัย

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อผู้หญิงว่า ผู้หญิงที่ดีต้องรักษากิริยามารยาท เช่นเดียวกับพระสงฆ์ที่ดีต้องรักษาวินัยอย่างเคร่งครัด

ฝ่ายชายเมื่อจะเลือกผู้หญิงมาเป็นภรรยาก็จะใช้คุณลักษณะดังกล่าวในการพิจารณา เพราะถ้าผู้ชายคนใดได้แต่งงานกับผู้หญิงที่มีคุณสมบัติดังกล่าวก็จะมีครอบครัวที่มีความสุข พ่อแม่ที่มีลูกสาวจึงต้องอบรมสั่งสอนลูกสาวของตนให้มีลักษณะของสตรีครบลักษณะมากที่สุด เพื่อจะได้เป็นที่ต้องการของฝ่ายชาย เพราะการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกสาวให้ดีดีจนได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามประเพณี ถือเป็นชื่อเสียงเกียรติยศของครอบครัว คนเขมรมีโลกทัศน์ว่า ผู้หญิงที่มีที่มีลักษณะครบลักษณะ เป็นผู้หญิงที่เป็นมงคล ดังภาษิตที่ว่า

ฐา	สมบุ	ยี่	ไต้	ครุบ	ลัษณ
cmaa	sombao	bay	stray	krup	l'aoq
แมว	ผิว	สาม	สตรี	ครบ	ลักษณะ

แมวสามสี สตรีครบลักษณะ

หมายถึง สิ่งที่เป็นมงคล

คนเขมรมีโลกทัศน์ต่อแมวที่มีสามสี คือสีดำ สีขาวและสีเทาว่าเป็นแมวที่มีลักษณะเป็นมงคล เช่นเดียวกับสตรีครบลักษณะ คนเขมรเมื่อปลูกบ้านเสร็จใหม่ ๆ จะให้ผู้หญิงซึ่งเป็นเจ้าของบ้านขึ้นบ้านเป็นคนแรก พร้อมกับอุ้มแมวมสามสีขึ้นไปด้วย เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้านใหม่ (ลิม สุธาฤทธิ์ 2538 :111) และแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นใหญ่ที่สุดในบ้าน

เป็นผู้กำหนดอนาคตของครอบครัว

ในสังคมเขมร ผู้หญิงเป็นผู้กำหนดอนาคตของครอบครัว ดังที่ลิม สุธาฤทธิ์ (2538 : 110) กล่าวว่า

ผู้หญิงเป็นผู้นำในการคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ภายในครอบครัว เป็นผู้ถือหางเสียของนาวาครอบครัว เพื่อให้เดินไปถึงจุดหมายที่ต้องการ ทุกสิ่งทุกอย่างภายในครอบครัวขึ้นอยู่กับผู้หญิง เป็นต้นว่า ครอบครัวจะยากจนหรือมั่งมี ลูกจะมีความรู้ความสามารถหรือไม่ ทรัพย์สมบัติ สิ่งของมีค่าเก็บรักษาดีหรือสูญหายก็ขึ้นอยู่กับผู้หญิงซึ่งเป็นแม่ศรีเรือน

ในสังคมเขมร ผู้ชายเมื่อยังไม่แต่งงานต้องปฏิบัติตามคำสั่งของแม่ เมื่อแต่งงานแล้ว ผู้ชายต้องปฏิบัติตามคำสั่งภรรยา (Martin 1994 : 26) ในสังคมเขมรยกให้ผู้หญิงเป็นใหญ่เป็นผู้ปกครองครอบครัว บุคคลในครอบครัวต้องยอมรับในการตัดสินใจของผู้หญิง ในการตัดสินใจต่าง ๆ ถ้าภรรยาออกปากว่าตกลงแล้ว ก็ถือว่าเรื่องนั้นเรียบร้อย ถ้าภรรยาขี้โกง สามีย่อมมีนิสัยขี้โกงด้วย ถ้าภรรยาเป็นคนดีมีศีลธรรม สามีก็น่าจะเป็นคนดีด้วย (ลิม สุธาฤทธิ์ 2538 : 110) จะเห็นว่าภรรยามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติตนของสามีดังที่ Sar Sarun (1973) สรุปไว้ว่า

สามีซื่อสัตย์ + ภรรยาไม่ซื่อสัตย์	=	ไม่ซื่อสัตย์
สามีไม่ซื่อสัตย์ + ภรรยาไม่ซื่อสัตย์	=	ไม่ซื่อสัตย์

สามีไม่เห็นด้วย + ภรรยาเห็นด้วย = เห็นด้วย

ผู้หญิงเป็นผู้นำครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้ลงมือทำแล้วนำเงินกลับมาให้ภรรยา ถ้าได้เงินจำนวนน้อยกว่าที่กำหนดไว้ สามีอาจถูกภรรยาตำหนิ ในสังคมเขมร ภรรยามีลักษณะเป็น แม่-ภรรยา ในขณะที่ภรรยาชาวจีนมี ลักษณะเป็น ทาส-ภรรยา เพราะสังคมจีน สามีเป็นผู้ควบคุมการเงินของครอบครัว

ในสังคมเขมร ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในครอบครัว เป็นเหมือนเสาหลัก การ คือเป็นผู้วางแผนครอบครัวว่า จะต้องทำอะไรในเวลาใด โดยมีสามีและลูกรวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวเป็นผู้ปฏิบัติตาม ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ว่า "ผู้หญิงมีอิทธิพลเหนือกว่าสามีของเธอ บ่อยครั้งที่เธอไม่ให้สามีได้พัก จนกว่าเขาจะยอมทำตามความต้องการของเธอ คติพจน์ของชาวกัมพูชาสามารถอธิบายการกระทำนี้ว่า ถ้าสามีเป็น พันเอก ภรรยาก็เป็นเหมือนนายพล" (Martin 1994 : 26) ผู้ชายเขมรมักได้รับการ ดักเตือนให้เชื่อฟังผู้หญิง ถ้าไม่เชื่อฟังผู้หญิงก็จะเกิดผลเสียตามมา ดังภาษิตที่ว่า

មិន	ជឿ	ពាក្យ	ស្រី	អត់	ស្រូវ	ពូជ
min	cie	pəoq	sroy	qat	srow	puuc
ไม่	เชื่อ	คำ	ผู้หญิง	ไม่มี	ข้าว	พันธุ์

ไม่เชื่อคำผู้หญิง ไม่มีข้าวเปลือกไว้ทำพันธุ์

หมายถึง ถ้าผู้ชายไม่เชื่อฟังคำพูดของผู้หญิงจะทำให้เกิดปัญหาตามมา

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นความสำคัญของผู้หญิงว่า ถ้าผู้ชายไม่เชื่อฟังผู้หญิงก็จะเกิดปัญหาตามมามากมาย ตั้งแต่ปัญหาเล็กๆจนถึงปัญหาที่สำคัญและยิ่งใหญ่ โดยเปรียบกับปัญหาการไม่มีข้าวเปลือกไว้ทำพันธุ์ ซึ่งเป็นเรื่องเล็กๆที่ไม่ น่าจะเป็นปัญหาแต่กลายเป็นปัญหาสำคัญที่สามารถทำให้ทุกคนเดือดร้อน เพราะไม่สามารถประกอบอาชีพทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนเขมรและที่สำคัญคือไม่มีข้าวกิน

มีความสามารถในงานบ้านการเรือน

ภาษิตเขมรได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของผู้หญิงที่พึงประสงค์อีกประการหนึ่งคือ ผู้หญิงต้องมีความสามารถในงานบ้านการเรือน สามารถดูแลคนในบ้านให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสามารถในการดูแลบ้าน ประดูอาหารให้คนในบ้านรับประทานได้อย่างดี ดังภาษิตที่ว่า

สรี ฐะ ฎะ ฐะ ฐะ
 srøy kmaw kɲeh douc qɔmbaen
 ผู้หญิง คำ มิตรหมี เหมือน กันกระทะ
 ฐะ ฎะ ฐะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ
 ceh top ceh taen pɔy laen min ruoc
 รู้ ตบ รู้ แต่ง สามี ไปไหน ไม่ รอด
 ผู้หญิงคำเหมือนกันกระทะ รู้จักตบแต่ง สามีไปไหนไม่รอด

หมายถึง ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาไม่สวยงามแต่มีความสามารถในการปรุงอาหาร ย่อมผูกใจสามีได้

มีความสามารถในการดูแลทรัพย์สินสมบัติ

ผู้หญิงในฐานะภรรยาหรือแม่บ้าน นอกจากต้องดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของคนในบ้านไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือดูแลทรัพย์สินที่สามีหามาได้ เพราะในสังคมเขมร ภรรยามีหน้าที่เก็บรักษาเงินทอง สามีมีหน้าที่หาเท่านั้น ลิม สุชาติฤทธิ์ (2538 :110) ได้กล่าวไว้ว่า ภรรยามีสิทธิ์ที่จะตำหนิว่ากล่าวสามี เมื่อการเงินบกพร่องได้ ซึ่งตรงกับหน้าที่ของภรรยาที่มีต่อสามีดังที่พระพุทธเจ้ากำหนดไว้คือ ภรรยามีหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติซึ่งสามีหามาได้และต้องรู้จักประมาณการใช้จ่ายทรัพย์ (อุม-แวม 2000 : 3) ผู้หญิงจึงเป็นผู้กำหนดอนาคตและฐานะของครอบครัว ดังภาษิตที่ว่า

ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ
 trɔp kɲɔɲ dbat srøy ceh samcay tuk
 ทรัพย์ คง เพราะ ผู้หญิง รู้ ออม เก็บ
 ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ ฎะ
 ptɛəh thom sranok dbat pɛəqriqyio cio
 บ้าน ใหญ่ สนุก เพราะ ภรรยา ดี

ทรัพย์คงอยู่ได้เพราะผู้หญิงรู้เก็บออม บ้านใหญ่เป็นสุขเพราะภรรยาดี
 หมายถึง ถ้าผู้หญิงรู้จักเก็บรักษาสมบัติ ครอบครัวก็จะมีฐานะมั่นคง

จากภาษิตสะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวจะมั่งมีหรือยากจน บ้านจะใหญ่โตหรือคับแคบขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้หญิงว่ามีความสามารถในการดูแลทรัพย์สินสมบัติได้ดีเพียงใด

ส่งเสริมสามีให้เจริญก้าวหน้า

ภาษิตเขมรได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ต่อลักษณะของผู้หญิงที่พึงประสงค์อีกประการหนึ่งคือ ผู้หญิงที่ดีต้องส่งเสริมสามีให้มีความเจริญรุ่งเรือง มียศศักดิ์ เป็นที่ยกย่องเคารพนับถือของบุคคลทั่วไปดังที่มิน-โม (2001 : 8) ได้กล่าวไว้ในวรรณกรรมคำสอนฉบับสตรีในข้อที่ 1 ว่า ภรรยาต้องชวนชายประโชชน์ให้สามีได้เจริญรุ่งเรือง มีชื่อเสียงกระฉ่อนและจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวเขมร (อุด-กาภิ 2547) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ถ้าสามีมีโอกาสรับราชการแล้ว ภรรยาต้องพยายามติดต่อสัมพันธ์กับภรรยาเจ้านายหรือหัวหน้าของสามี และต้องทำทุกวิถีทางให้สามีตนเองได้มียศตำแหน่งสูงขึ้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กำหนดให้ภรรยาเป็นทิศเบื้องหลังคือเป็นผู้คอยเกื้อหนุนสามีอยู่ข้างหลัง (คุณ โทษณ์ 2537 : 30) ซึ่งนับเป็นฐานะที่สำคัญมาก ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

សម្ប	ឆ្មាញ	ដោយសារ	ព្រឿង
samlaa	cgaañ	daoysaa	kriəŋ
แกง	อร้อย	เพราะ	เครื่อง
ស្វាមី	រូងរឿង	ដោយសារ	ភិយា
swaamii	runriəŋ	daoysaa	phčəəqriqyie
สามี	รุ่งเรือง	เพราะ	ภรรยา

แกงอร้อยเพราะเครื่อง(แกง) สามีรุ่งเรืองเพราะภรรยา

หมายถึง ภรรยามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนสามีให้เจริญก้าวหน้า

សំណាប	យោង	ដី	ប្រី	យោង	ប្រុស
samnaap	yooŋ	day	sray	yooŋ	proh
ข้าวกล้ำ	คำจุน	ดิน	หญิง	คำจุน	ชาย
ចក្រាន	យោង	ទល			
congkraan	yooŋ	qoh			
เตา	คำจุน	พิน			

ข้าวกล้ำคำจุนดิน หญิงคำจุนชาย เตาคำจุนพิน

หมายถึง ผู้หญิงมีหน้าที่คำจุน ส่งเสริมผู้ชายให้เจริญก้าวหน้า

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า สามีจะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองได้ก็เพราะมีภรรยาช่วยสนับสนุนส่งเสริม เช่นเดียวกับแกงมีรสชาติอร่อยได้เพราะเครื่องแกง ส่วน

ภานิตที่สองกล่าวว่าภรรยาที่ดีต้องมีหน้าที่จ้่าจุนสามีให้ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความหมายเช่นเดียวกับต้นข้าวทำให้แผ่นดินมีค่าและเตาทำให้พื้นมีประโยชน์

เคารพเชื้อพืงและให้เกียรติสามี

ถึงแม้สังคมเขมรจะยกให้ภรรยาเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่สังคมก็ได้กำหนดลักษณะของสตรีครบลักษณะข้อที่ 2 ว่า ผู้หญิงที่ดีต้องมีสัมมาคารวะและให้เกียรติสามีและข้อ 26 กล่าวว่า ผู้หญิงต้องรู้จักกลัวสามี บิดา มารดาและปฏิบัติตามโอวาท การจะให้สามีทำสิ่งใดก็ต้องใช้วาจาที่สุภาพอ่อนโยน ไม่ควรออกคำสั่งให้สามีทำสิ่งต่างๆต่อหน้าผู้อื่น ทำให้สามีต้องได้รับความอับอาย ภานิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

ពពក	ជា	ល្អ	ស្រឡាញ់
popok	cia	lumqaa	neəqphialiy
เมฆ	เป็น	ความงาม	ท้องฟ้า
បុព្វ		ក្នុង	ត្រៃ
bopphaa		knog	priy
ดอกไม้	ใน	ป่า	ความงาม ป่า
រលក	ល្អ	នៃ	សាគរ
rolok	lumqaa	niy	saakəəqria
คลื่น	ความงาม	ใน	มหาสมุทร
គោរព	កណ្តា	ល្អ	នៃ
koorup	phəəhsdaa	lumqaa	niy
เคารพ	สามี	ความงาม	ของ ผู้หญิง

เมฆเป็นความงามของท้องฟ้า ดอกไม้ในป่าเป็นความงามของป่า
คลื่นเป็นความงามในมหาสมุทร เคารพสามีเป็นความงามของผู้หญิง
หมายถึง ผู้หญิงที่ดีต้องเคารพและให้เกียรติสามี

ภานิตดังกล่าว สะท้อนโลกทัศน์ที่มีต่อผู้หญิงว่า ผู้หญิงที่สวยงามในสายตาของคนเขมร คือผู้หญิงที่เคารพและให้เกียรติสามี

ปฏิบัติหน้าที่ของแม่ที่ดี

สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อลักษณะผู้หญิงที่พึงประสงค์อีกประการหนึ่ง คือ ผู้หญิงที่ดีต้องสามารถทำหน้าที่เป็นแม่ที่ดี ผู้หญิงเขมรในฐานะแม่มีความใกล้ชิดกับลูกมากกว่าพ่อ เพราะแม่ต้องทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดูลูก ตลอดจนอบรมสั่งสอนลูกให้

เป็นคนดี อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ถ่ายทอดประเพณีและให้การศึกษาแก่บุตรชาย ให้ได้รับการศึกษาตามแบบพุทธนิยม ส่วนบุตรสาวก็ให้การอบรมตามแบบประเพณีนิยม แม้จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชีวิตลูก ถ้าลูกขาดพ่อ แม่สามารถทำหน้าที่เป็นทั้งแม่และพ่อได้ แต่ถ้าลูกขาดแม่ลูกย่อมลำบาก เพราะพ่อไม่สามารถทำหน้าที่แทนแม่ได้ทุกอย่าง ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าวเช่น

សូវ	ស្លាប់	បា	កុំ	ឲ្យ	ស្លាប់	មេ			
sow	slap	baa	kom	qaoy	slap	mee			
ស្អប់	បា	ប៉ៅ	យ៉ា	អោ	បា	ម៉ែ			
liic	tuuk	kandaal	tüonlee	kom	qaoy	plœng	chch	ptœh	
ស្អប់	ប៉ៅ	កណ្តាល	ម៉ែ	អោ	ប៉ៅ	អោ	អោ	អោ	អោ
liic	tuuk	kandaal	tüonlee	kom	qaoy	plœng	chch	ptœh	
ស្អប់	ប៉ៅ	កណ្តាល	ម៉ែ	អោ	ប៉ៅ	អោ	អោ	អោ	អោ
liic	tuuk	kandaal	tüonlee	kom	qaoy	plœng	chch	ptœh	

หมายถึง แม่ยอมเลี้ยงและดูแลลูกได้ดีกว่าพ่อ

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนในสังคมเขมรต่อผู้หญิงว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อชีวิตลูกมากกว่าพ่อ จะเห็นว่าเมื่อเกิดภัยสงครามหรือเกิดปัญหาความขัดแย้งกันภายในประเทศ ผู้หญิงมีโอกาสรอดชีวิตมากกว่าผู้ชายหลายเท่า ด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้ชายต้องออกไปทำสงครามและต้องทำงานหนักกว่าผู้หญิง เพราะสังคมเขมรเห็นความสำคัญของผู้หญิงว่า ผู้หญิงต้องมีชีวิตอยู่เพื่อเลี้ยงและดูแลลูกต่อไป

ลักษณะของผู้หญิงที่ไม่พึงประสงค์

ภาษิตเขมรจำนวนมากมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนในสังคมต่อลักษณะของผู้หญิงที่ไม่พึงประสงค์ เช่น

กิริยามารยาทไม่ดี

คนเขมรมีทรรศนะต่อกิริยามารยาทที่ดีงามว่า เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้หญิงเขมร ผู้หญิงที่มีกิริยามารยาทไม่ดีเป็นผู้หญิงที่ขาดคุณลักษณะของสตรีศรีลักษณ์ ถึงแม้จะมีรูปร่างหน้าตาสวยงามเพียงใดก็มีค่าไม่ต่างอะไรกับหมาที่อยู่ใต้ถุนบ้าน ไม่มีใครปรารถนาที่จะนำผู้หญิงที่กิริยามารยาทไม่ดีไปเป็นลูกสะใภ้หรือเป็นภรรยา ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

สรี	ส	คู่	ต	ยา	ย	ย
sray	saa	douc	caan	miəyiat	min	baan
ผู้หญิง	ขาว	เหมือน	จัน	มารยาท	ไม่	ได้
คู่	คู่	กาย	คู่			
douc	ckae	kraom	ptəəh			
เหมือน	หมา	ได้	บ้าน			

ผู้หญิงขาวเหมือนจัน มารยาทไม่ดีเหมือนหมาได้ทุนบ้าน

หมายถึง ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงามแต่กิริยามารยาทไม่ดีก็ไม่มีคุณค่า

คู่	จิก	กระ	ญ
douc	tik	kanlah	kqaam
เหมือน	น้ำ	ครึ่ง	กระออม

เหมือนน้ำครึ่งกระออม

หมายถึง ผู้หญิงที่มีกิริยามารยาทไม่เรียบร้อยหรือวางตัวไม่เหมาะสม

ผู้หญิงเขมรนิยมใช้กระออมตักน้ำ แล้วเดินเทินหรือกระเตี้ยตกระออมกลับบ้าน ถ้าน้ำเต็มกระออมผู้หญิงก็ต้องเดินช้าๆ เดินอย่างเรียบร้อยเพราะต้องระมัดระวังไม่ให้น้ำหก แต่ถ้าผู้หญิงตักน้ำแค่ครึ่งกระออมก็สามารถเดินเร็วได้ ไม่ต้องระวังกลัวว่าน้ำจะหก คนเขมรนำลักษณะการเดินเทินหรือกระเตี้ยตกระออมของผู้หญิงดังกล่าวมาเปรียบกับผู้หญิงที่กิริยามารยาทไม่ดี ไม่เรียบร้อยว่าเหมือนน้ำครึ่งกระออม

ไม่มีความสามารถในงานบ้านการเรือน

ดังที่กล่าวแล้วว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้หญิงประการหนึ่งคือ ผู้หญิงควรมีความสามารถในงานบ้านการเรือน โดยเฉพาะการประกอบอาหารให้สามีและคนในบ้าน ผู้หญิงที่สามารถปรุงอาหารได้อย่างดีเยี่ยมผูกใจสามีได้ แต่ถ้าผู้หญิงคนใดขาดคุณสมบัติดังกล่าว สังคมเขมรถือว่าเป็นผู้หญิงที่ขาดคุณสมบัติอย่างยิ่ง ดังภาษิตที่ว่า

ญ	ไ	ร	ร	ย	ย
lqaa	tae	ruup	houp	min	baan
สวย	แต่	รูป	กิน	ไม่	ได้
สวยแต่รูป	กินไม่ได้				

หมายถึง ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาสวยงาม แต่ไม่มีความสามารถในงานบ้าน
การเรือน

ឃ្លីល	ជើងក្រាន	មិន	ជុំ
baŋwəl	ceəŋkraan	min	cum
หมูน	เตา	ไม่	รอบ

หมูนตัวไม่รอบเตา

หมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีความสามารถในการปรุงอาหาร

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรต่อผู้หญิงว่า ถึงแม้
ผู้หญิงจะมีรูปร่างหน้าตาสวยงามเพียงใด แต่ถ้าไม่มีความสามารถในงานบ้านการเรือน
ก็ไม่มีความค่า

ส่วนภาษิตที่สองหมายถึง ผู้หญิงที่ไม่มีความสามารถในงานครัว สังคมเขมร
ถือว่าเป็นผู้หญิงที่มีข้อบกพร่องอย่างมาก

ไม่มีความละเอียดรอบคอบ

ผู้หญิงที่ไม่มีความละเอียดถี่ถ้วนในการเก็บรักษาทรัพย์สิน
เงินทองและข้าวของเครื่องใช้ก็เป็นลักษณะของผู้หญิงที่ขาดคุณสมบัติ ผู้หญิงประเภท
นี้ ถ้าใครนำไปเป็นภรรยา ก็จะทำให้สามียากจน เพราะไม่ว่าสามีจะหาทรัพย์สินสมบัติ
ได้มากมายเพียงใด ทรัพย์สินมัตติดังกล่าวย่อมหมดไปเพราะความไม่ละเอียดถี่ถ้วนของ
ภรรยา ภาษิตที่สะท้อนโลกทัศน์ดังกล่าว เช่น

ស្រី	កញ្ជ្រើ	នុ៎ះ
srey	kañceə	tluh

ผู้หญิง กระเซอ ทะลุ

ผู้หญิงกระเซอทะลุ

หมายถึง ผู้หญิงที่ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย

ภาษิตดังกล่าวข้างต้นเปรียบผู้หญิงกับกระเซอ กระเซอเป็นภาษาที่सानด้วย
ไม้ไผ่หรือทางตาล คนเขมรนิยมใช้กระเซอใส่ของทุกชนิด เช่นข้าวสาร ข้าวเปลือก ถั่ว
งา เสื้อผ้า อาหาร ใช้ทั้งในบ้านและนำไปใช้นอกบ้าน ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่เก็บรักษา
ทรัพย์สินเงินทอง ถ้าผู้หญิงเป็นคนสุรุ่ยสุร่าย ไม่ละเอียดรอบคอบในการใช้จ่ายหรือ
เก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติ สามีหาทรัพย์สินมัตติมาได้มากมายเพียงใดย่อมหมดสิ้นไป เช่น
เดียวกับการใส่ของในกระเซอที่กันรั้ว ของย่อมหล่นหายไปหมด

ไวใจไม่ได้ ไม่ซื่อสัตย์ เก็บความลับไม่ได้

สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อลักษณะของผู้หญิงที่ไม่พึงประสงค์
อีกประการหนึ่งคือ ผู้หญิงเป็นเพศที่ไวใจไม่ได้ ผู้ชายเขมรมักได้รับการสั่งสอนไม่ให้ไว
ใจผู้หญิง ดังภาษิตที่ว่า

กុំ	ตุก	ติล	สฺรย	กុំ	ปรานี	ติล	สตุ
kom	tuk	cet	sroy	kom	pranay	cet	sat
อย่า	ไว	ใจ	ผู้หญิง	อย่า	ปรานี	ใจ	สัตว์

อย่าไวใจผู้หญิง อย่าปรานีใจสัตว์

หมายถึง ไม่ควรไวใจผู้หญิงและสัตว์

เดก	ยูป	กั	นิยาย	นิง	สฺรย
deik	yup	kom	niqyay	ning	sroy
นอน	กลางคืน	อย่า	พูด	กับ	ผู้หญิง

นอนกลางคืนอย่าพูดกับผู้หญิง

หมายถึง อย่าไวใจผู้หญิง เพราะผู้หญิงเก็บความลับไม่ได้และไม่ซื่อสัตย์

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น ล้วนสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อผู้หญิง
ว่าเป็นเพศที่ไวใจไม่ได้ ผู้ชายเขมรมักได้รับการสั่งสอนว่า “จงเชื่อฟังผู้หญิงแต่อย่าไว
ใจผู้หญิง” แม้กระทั่งผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาของตนเอง

ประพฤติตัวไม่ดี วางตนไม่เหมาะสมโดยเฉพาะเรื่องเพศ

สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อผู้หญิงสาวว่า ผู้หญิงต้องรักษา
ความบริสุทธิ์ของตนเองไว้จนถึงวันที่ได้แต่งงานอย่างถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณี
ดังที่ Sar Sarun (1973) กล่าวว่า “สังคมเขมรมีโลกทัศน์ต่อพรหมจรรย์ของผู้หญิงว่า
เป็นสิ่งสำคัญ ถ้าผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานต้องสูญเสียความบริสุทธิ์ไปแล้ว ร่างกายของ
เธอก็ไม่มีคุณค่าอะไร ชีวิตของเธอก็ไม่มีความหมายอีกต่อไป ผู้หญิงส่วนใหญ่มักแก้
ปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย” สิ่งที่น่าสนใจว่าสังคมเขมรถือว่าพรหมจรรย์ของผู้หญิงมีค่า
สูงสุดสำหรับผู้หญิง จะเห็นได้จากการสร้างบ้านของชนเขมร คนเขมรในอดีตไม่ว่าจะ
ปลูกบ้านขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กจะไม่นิยมกันห้อง ยกเว้นบ้านใดที่มีลูกสาวที่ยังไม่ได้
แต่งงานจะกันห้องไว้สำหรับเป็นห้องนอนลูกสาวห้องหนึ่ง เพราะคนเขมรมีทัศนคติว่า
ลูกสาวต้องนอนในห้องที่มิดชิด ไม่ให้ผู้อื่นเข้าถึงตัวได้ง่าย ซึ่งต่างจากลูกชายที่

สามารถนอนบริเวณส่วนไหนของบ้านก็ได้ นอกจากนั้นสังคมเขมรยังมีโลกทัศน์ต่อผู้หญิงที่ประพาดิตนไม่เหมาะสมในเรื่องเพศว่า เป็นผู้หญิงที่ทำความผิดร้ายแรงเป็นกบฏต่อพ่อแม่ จะถูกพ่อแม่และญาติพี่น้องตัดขาดและขับไล่ให้ออกจากบ้าน โดยไม่ได้รับทรัพย์สินมรดกจากพ่อแม่เลย นอกจากนั้นยังถูกชาวบ้านดูถูกและประณามโดยเปรียบกับสัตว์เดรัจฉาน (คิน- ฌน 1991 : 29-30) ชาวบ้านจะขับไล่ไม่ให้ผู้หญิงอยู่ในหมู่บ้าน เพราะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้แก่ลูกสาวบ้านอื่นๆ ผู้ชายจึงต้องพาผู้หญิงไปอาศัยอยู่หมู่บ้านอื่นที่ไม่มีคนรู้จักและไม่สามารถกลับมาอยู่หมู่บ้านเดิมได้อีก ดังภาษิตที่ว่า

ខ្មែរ	មី	លុបលាង	បាន	ទាំងអស់
khoh	qway	lupliəŋ	baan	əəŋqəh
ผิด	อะไร	ลบล้าง	ได้	ทั้งหมด

ខ្មែរ	រ៉ា	តាម	ប្រស	ខ្មែរ	លែង	បាន	ត្រូវ
khoh	rūət	taam	proh	khoh	leəŋ	baan	trəw
ผิด	วิ่ง	ตาม	ผู้ชาย	ผิด	เลิก	ได้	ถูก

ผิดอะไรลบล้างได้หมด ผิดหนีตามผู้ชายแก้ไขถูกไม่ได้

หมายถึง ผู้หญิงที่ทำความผิดเรื่องชู้สาวเป็นความผิดที่ร้ายแรงที่สุดที่ไม่สามารถแก้ไขได้

កុំ	ព្រំ	ស្រឡៅ	កុំ	ប្រដៅ	ស្រី	ខ្មែរ
kom	pūət	sralaw	kom	pradaw	sraey	khouc
อย่า	ตัด	(ไม่)เสลา	อย่า	สั่งสอน	หญิง	ชั่ว

อย่าตัดไม้เสลา อย่าสั่งสอนหญิงชั่ว

หมายถึง อย่าทำในสิ่งที่ไม่สามารถทำได้

ภาษิตดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรต่อผู้หญิงที่ประพาดิตนไม่ดีเกี่ยวกับเรื่องชู้สาวว่า เป็นการทำความผิดที่ร้ายแรงที่สุดที่ไม่สามารถแก้ไขหรือลบล้างได้ ผู้หญิงที่ทำความผิดดังกล่าวเป็นผู้หญิงที่ไม่สามารถสั่งสอนให้กลับเป็นคนดีได้อีก เช่นเดียวกับการไม่สามารถตัดไม้เสลาซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งให้งอได้

จากการศึกษาโลกทัศน์ที่มีต่อชายและหญิงที่สะท้อนจากภาษิตเขมร จะเห็นว่าสังคมเขมรยกย่องให้ผู้หญิงเป็นใหญ่ในครอบครัว เป็นผู้วางแผนอนาคตและการดำเนินชีวิตตลอดจนเป็นผู้กำหนดฐานะและอนาคตของบุคคลในครอบครัว ซึ่งนับว่าเป็นหน้า

ที่สำคัญและยิ่งใหญ่ สังคมเขมรมีความคาดหวังให้ผู้หญิงทำหน้าที่ดังกล่าวได้สมบูรณ์และดีที่สุดจึงกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์มากมายให้ผู้หญิงประพฤติปฏิบัติเพื่อหล่อหลอมให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติตามที่สังคมต้องการ หน้าที่ของผู้หญิงเขมรจึงเป็นหน้าที่ที่ไม่ได้ใช้แต่แรงงานแต่ยังเป็นหน้าที่ที่ต้องใช้สติปัญญาอีกด้วย ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ เป็นผู้นำสังคมและเป็นผู้สืบทอดศาสนา การอยู่ร่วมกันของชายหญิงจึงมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกัน โดยผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชายในการเลี้ยงดูและให้ความคุ้มครอง ในขณะเดียวกันผู้ชายก็ต้องพึ่งพาผู้หญิงให้ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ชายมีชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น ไม่มีฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่มีศักยภาพ

การศึกษาโลกทัศน์ของคนเขมรต่อชายและหญิงดังกล่าวเป็นเพียงภาพสะท้อนจากภาษิตเขมรเท่านั้นและผู้เขียนเชื่อว่าภาษิตส่วนใหญ่อยู่ภายใต้กรอบความคิดของเพศชาย ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยที่มีความรู้ในสังคมและเป็นผู้ถูกภาษิตขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ชายและผู้หญิงประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวังหรือต้องการ การศึกษาโลกทัศน์ของคนเขมรจากข้อมูลอื่น ๆ เป็นต้นว่าจากนิยาย นิทาน หรือจากเพลงก็อาจสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนเขมรที่มีต่อชายและหญิงได้ชัดเจนและกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ที่สนใจที่จะศึกษาและค้นคว้าต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- คุณ โทษณ์. พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2537.
- โจวต้ากวน. บันทึกว่าด้วยชนบทรรมนิยมประเพณีของจีนละ. แปลโดย เฉลิม ยงบุญเกิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มติชน, 2543.
- เดวิด แชนด์เลอร์. ประวัติศาสตร์กัมพูชา. แปลโดย พรธนาม เจริญธรรมสารและคณะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2546.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. คู่มือปฏิบัติการวัฒนธรรมพื้นบ้าน. กระทรวงศึกษาธิการ, 2524. (เอกสารอัดสำเนา)
- พุทธศาสนบัณฑิตยสถาน. พระพุทธศาสนาในกัมพูชา. แปลโดย ทองสืบ สุกะมาร์ค. กรุงเทพมหานคร : สภาวิจัยแห่งชาติ, 2514.

บทคัดย่อ

โลกทัศน์ต่อชายหญิง : ภาพสะท้อนจากภาคีตมเขมร

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโลกทัศน์ของชนเขมรที่มีต่อผู้ชายและผู้หญิง โดยการศึกษาจากภาคีตมเขมรที่รวบรวมได้ทั้งหมดจำนวน 800 ภาคีตม ผลการศึกษาพบว่าสังคมเขมรมีความคาดหวังให้ผู้ชายเป็นผู้นำสังคม เป็นผู้นำในการประกอบอาชีพ ผู้ชายจึงควรได้รับการศึกษา มีความกล้าหาญ ขยันหมั่นเพียร ส่วนโลกทัศน์ต่อผู้หญิงพบว่า สังคมเขมรมีความคาดหวังต่อผู้หญิงสูงมาก ผู้หญิงต้องมีคุณสมบัติและมีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะลูก ในฐานะภรรยา และในฐานะแม่ ตลอดจนเป็นผู้กำหนดฐานะและอนาคตของบุคคลในครอบครัว ผู้หญิงจึงได้รับการปลูกฝังให้มีความรู้ความสามารถและต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบที่สังคมกำหนดอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เพื่อจะได้ทำหน้าที่ได้ดีและสมบูรณ์ที่สุดเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

Abstract

Gender World View : Reflections in Khmer Proverbs

The article aims to understand the Khmers' world view towards men and women by studying 800 Khmer proverbs. It can be concluded from the findings that Khmer society expects men to be leaders. Therefore, they should be literate, courageous and industrious. On the other hand, more is expected from women. They must have the ability to fulfill their duties as daughter, wife and mother. Women must be the people who plan the future of each family member. Thus, they are trained to be versatile and are supposed to strictly follow the social criterion during childhood in order to perform their duties perfectly when they reach adulthood.